

Казивања о Књажевцу и околини

Едиција „Казивања“ Народне библиотеке „Његош“
Слободанка Станковић Илић, „Завијена форма истине“,
књига 1 (2013)

„Завијена форма истине“ Слободанке Станковић Илић прва је књига нове едиције „Казивања“ Народне библиотеке „Његош“ из Књажевца. Едицију је Библиотека покренула 2013. у намери да се прикупи, колико је могуће, грађа настала из усмене традиције, а у циљу очувања нематеријалне културне баштине нашег краја. На идеју о покретању едиције уредништво је дошло 2012, после објављивања књиге Слободанке Станковић Илић „Пролаз кроз легенде“, у којој се обрађују легенде из различитих крајева Србије, прикупљене након XX Светосавског књижевног конкурса. Књига „Пролаз кроз легенде“ садржи и легенде из књажевачког краја, конкретно легенде о змеју-љубавнику, које је аутор и раније користио као мотив у неким од својих књижевних радова. Како се испоставило, Слободанка Станковић Илић већ дуги низ година бави се прикупљањем и бележењем различитих легенди са овог подручја, те је уредништво сматрало да је управо то грађа која би требало да се нађе у првој књизи едиције „Казивања“.

„Завијена форма истине“ вишеструко је значајна завичајна публикација. Њена вредност пре свега је у оригиналној тематици, будући да постоји мало забележених легенди са овог подручја. Понека забележена легенда може се наћи у појединим радовима о књажевачком крају из друге половине XIX века, аутора попут Јована Мишковића, Милана Ђ. Милићевића, Драгољуба К. Јовановића и других. У новије време легенде су бележене током истраживања из различитих научних области, а као мотив

у својим књижевним радовима користили су их и неки завичајни аутори, попут Војислава Аранђеловића, Слободанке Станковић Илић, Небојше Ђорђевића и других. До сада, међутим, није било систематског истраживања и објављивања ове грађе у посебним публикацијама или радовима и као веома редак пример може се поменути рад мр Дејана Крстића „Легенде везане за културна места средњег Тимока“, објављен 2008. године у „Етно-културолошком зборнику за проучавање културе источне Србије и суседних области“.

Нарочито су ретки примери забележених легенди које се тичу самог Књажевца, углавном су бележене оне које потичу из сеоских средина. У овој књизи заступљене су и легенде из града и легенде из околине, а посебно поглавље посвећено је легендама о вилама. Као посебан додатак, књига „Завијена форма истине“ садржи и неколико „чаршијских прича“, које одражавају дух књажевачке вароши.

Значај ове публикације је и у очувању прикупљене грађе од заборављања. Сведоци смо нестајања усменог преношења различитих врста казивања млађим нараштајима. Све мање је казивача, па је постоји велики ризик да, у условима све оскудније усмене комуникације, са људима нестану и приче.

Ову књигу посебном чини и аналитички приступ аутора прикупљеној грађи. Слободанка Станковић Илић не задржава се само на књижевном уобличавању забележених легенди за потребе публиковања, већ настоји и да читаоцу пружи могуће тумачење о њиховом

настаку, њиховој функцији, повезаности са стварним догађајима, њиховој поруци и поуци коју носе. Све то наводи аутора и да закључи да се из легенди може много сазнати о историји овог краја, о изгледу града и околине, о различитим веровањима, обичајима, навикама, о становицима уопште, њиховом смислу за хумор и окренутости практичним, малим животним стварима.

Владана Стојадиновић

На корицама: Раде Ристић, „Данкини чардаци“, акварел (2011)

Реч аутора на промоцији књиге (19. март 2013)

Када сам прошле године у издању Библиотеке објавила књигу о локалним легендама из свих крајева Србије, и издавачу и мени се учинило да би била пожељна нека слична књига, али фокусирана само на наш крај.

Пошто сам легенде бележила још од детињства (тј. скоро пола века) и то само зато што сам напросто волела приче и људи су ми их радо причали, проналажење грађе за књигу није ми представљало проблем.

Међутим, налажење неке „главе и репа“ у тој разноликој грађи и уобличавање књиге ме је, признајем, поприлично намучило па, знајући то, сасвим сам задовољна оствареним резултатом.

Мислим да је из мог сакупљачког и истраживачког рада на подручју локалних легенди настала својеврсна „лична карта“ нашег града и краја.

Књига није подесна за препричавање, али би, примера ради, дефинисан језиком легенди Књажевац могао да се опише као „град на невидљивој води који походе виле и где у ваздуху виси мост“. Наравно, могао би да буде описан и на бројне друге начине зависно од маште читалаца.

А, када већ помињем машту, морам да напоменем и то да сам легенде о вилама посебно обрадила дотичући при том помало и словенску митологију, а што би читаоцима можда могло да буде додатно занимљиво.

И најзад, желим да нагласим да је књига подједнако намењена оним читаоцима који о легендама знају мање од мене, а и онима који знају више, јер, ко зна, можда им је раније нешто промакло.

Надам се да ће вас ова књига обрадовати, а мене је истовремено и обрадовала и растужила, јер сам се радећи на књизи стално сећала казивача, наших суграђана којих више нема. утолико је ова књига пре свега њима посвећена.

Слободанка Станковић Илић